

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ «ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»
Хмельницький фаховий коледж**

Циклова комісія соціально-економічних та загальноосвітніх дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор
Хмельницького фахового коледжу
Університету „Україна”

Ольга ПОЛЬОВИК

“ 01 ” 09 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК Реабілітаційна психологія

освітня програма _____ **Соціальна робота** _____
(шифр і назва навчальної дисципліни)
(назва освітньої програми)

освітнього рівня _____ **фаховий молодший бакалавр** _____
(назва освітнього рівня)

галузь знань _____ **23 Соціальна робота** _____
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність(ності) _____ **231 Соціальна робота** _____
(шифр і назва спеціальності(тей))

Спеціалізація(ї) _____
(назва спеціалізації)

інститут, філія, факультет, коледж **Хмельницький фаховий коледж** _____
(назва навчально-виховного підрозділу)

Вид дисципліни: вибіркова

Обсяг, кредитів: 150/5

Форма підсумкового контролю: залік

Хмельницький 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни Реабілітаційна психологія
(назва навчальної дисципліни)

для здобувачів освіти за галуззю знань 23 Соціальна робота
спеціальністю 231 Соціальна робота

„28” серпня 2025 року – 38 с.

Розробники:

Філіпчук Леся Іванівна – викладач циклової комісії соціально-економічних та загальноосвітніх дисциплін Хмельницького фахового коледжу

Викладачі:

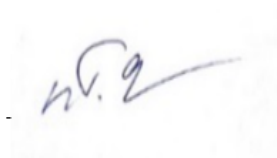
Філіпчук Леся Іванівна – викладач циклової комісії соціально-економічних та загальноосвітніх дисциплін Хмельницького фахового коледжу

Робочу програму навчальної дисципліни розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії з соціально-економічних та загальноосвітніх дисциплін

Протокол № 1 від „28” серпня 2025 року

Голова циклової комісії
соціально-економічних та
загальноосвітніх дисциплін

Олександр ГАЛКО
(прізвище та ініціали)

„28” серпня 2025 року

Робочу програму погоджено з керівником робочої групи з розробки та розвитку ОПП
«Соціальна робота» (2025 р.) _____
(назва освітньої програми)

„28” серпня 2025 року

Керівник робочої групи
з розробки та розвитку ОПП
«Соціальна робота»

Олена КОРАБЛЬОВА

ПРОЛОНГАЦІЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Навчальний рік				
Дата засідання циклової комісії				
№ протоколу				
Підпис голови циклової комісії				

Матеріали до курсу розміщено на сайті Інтернет-підтримки освітнього процесу
<https://vo.uu.edu.ua/> за адресою:

<https://vo.uu.edu.ua/course/view.php?id=28316>

(вказати адресу)

Робочу програму навчальної дисципліни перевірено

„01” вересня 2025 року

Завідувач відділу
освітньої діяльності
Хмельницького фахового
коледжу університету «Україна»

(підпис)

Наталія ЛУЦКЕВИЧ

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

<i>Найменування показників</i>	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній ступінь / освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма здобуття освіти</i>	<i>заочна форма здобуття освіти</i>
Загальний обсяг кредитів – 5 кредити ЄКТС	Галузь знань 23 Соціальна робота	Вид дисципліни вибіркова	
Загальний обсяг годин – 150 годин	Спеціальність 231 Соціальна робота		
Модулів – 1	Спеціалізація немає	Цикл підготовки професійний	
Змістових модулів – 3			
Індивідуальне науково-дослідне завдання	Мова викладання, навчання та оцінювання: <u>українська</u>	Рік підготовки:	
		2-й	2-й
		Семестр	
		3-й	3-й
Тижневих годин для денної форми здобуття освіти: аудиторних – 3,5 самостійної роботи – 6,5	Освітній ступінь / освітньо-кваліфікаційний рівень: фаховий молодший бакалавр	Лекції	
		30 год	6 год
Практичні, семінарські			
22 год		6 год	
Лабораторні			
-		-	
Самостійна робота			
98 год		138 год	
Індивідуальні завдання			
Вид семестрового контролю: залік			
Частка аудиторних занять становить: для денної форми здобуття освіти – 34,7% для заочної форми здобуття освіти – 8%			

Програма дисципліни виконується в повному обсязі незалежно від форми здобуття освіти. Аудиторне навантаження заочної форми становить:

1-2 курси навчання ОПС «фаховий молодший бакалавр» – 20% від аудиторного навантаження денної форми здобуття освіти.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета викладання навчальної дисципліни «Реабілітаційна психологія» - підготовка здобувачів освіти до поглибленого знання та розуміння психологічних складових перебігу відновлення, компенсації, реадаптації чи адаптації до нових умов людини, що реабілітується, застосування цих знань на практиці, та формування у здобувачів освіти чіткої позиції психолога-практика щодо дотримання вимог, які дозволяють починати практичну діяльність, формування особистісних рис, які є складовими особистості практичного психолога, кваліфікованого ставлення до предмету своєї діяльності, дотримання положень етичного кодексу психологів України.

Завдання:

1. Розуміння місця та ролі реабілітаційної психології в системі наукового знання та в системі надання психологічної допомоги.
2. Цілісне уявлення про процес психологічної реабілітації, його етапи, напрями та форми.
3. Формування навичок надання психологічної реабілітаційної допомоги.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ, ВІДПОВІДНІСТЬ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен

Знати:

- предмет реабілітаційної психології;
- базові чинники в психологічній реабілітації;
- напрями психологічної реабілітації;
- стадії відновлення та їх комплексну характеристику;
- методи психологічної реабілітації;
- особливості складання реабілітаційних програм;
- особливості психологічної реабілітації осіб з різними видами травматизації

Вміти:

- формулювати завдання реабілітаційного процесу;
- визначати потребу у використанні методів психологічної реабілітації;
- розробляти реабілітаційну програму;
- володіти методами психологічної реабілітації.
- реалізувати програми психологічної реабілітації
- застосувати одержані знання в практичній діяльності практичного психолога

Рядок дисципліни в «Матриці відповідності загальних програмних компетентностей компонентам освітньої програми»

	ЗК 5	ЗК 6	ЗК 7	ЗК 8
ВК	+	+	+	+

Рядок дисципліни в «Матриці відповідності спеціальних (фахових) програмних компетентностей компонентам освітньої програми»

	СК 4	СК 9	СК 10	СК 11
ВК	+	+	+	+

Рядок дисципліни в «Матриці забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними компонентами освітньої програми»

	ПРН 5	ПРН 11	ПРН 12
ВК	+	+	+

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Анотація дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні питання реабілітації та реабілітаційної психології

Тема 1. Реабілітаційна психологія: мета, завдання, зв'язок з іншими дисциплінами

Реабілітаційна психологія, її місце в системі реабілітації та психологічних дисциплін. Теоретичні аспекти реабілітології як науки та сфери практичної діяльності. Історія виникнення та розвитку реабілітації, сучасні аспекти реабілітації. Нормативно-правові акти, які регулюють процес психологічної реабілітації.

Тема 2. Психотравмівні ситуації та події

Типи психотравмівних ситуацій. Кризи життєвих втрат. Травми пережитого насильства. Травмівна подія. Психотравма, типи, особливості. Типи життєвих ситуацій. Криза життєвих втрат. Типові симптоми переживання втрати. Можливі патологічні вияви. Криза втрати людини. Криза здоров'я внаслідок поранення. Фантомний біль, причини. Криза втрати здоров'я. Криза втрати волі та свободи пересування. Криза втрати матеріальних і соціальних благ. Стратегії виживання в екстремальних умовах. Травми пережитого насильства.

Тема 3. Мотивація у реабілітології

Мотивація в реабілітології. Виживання, сенс життя та реабілітація. Мотивація людини до реабілітації. Принципи та підходи роботи з мотивацією в психології. Індивідуальний підхід та нестандартні інтервенції. Використання мотивуючих історій в реабілітології. Робота з ресурсами в психологічній реабілітації. Основні підходи в активації та мобілізації реабілітаційного процесу. Особливості функціонування груп підтримки та груп взаємодопомоги.

Тема 4. Діагностичний інструментарій у реабілітаційному процесі.

Базові принципи психодіагностики постраждалих осіб. Принцип безпеки. Принцип зацікавленості. Принцип мінімізації травми. Принцип відповідальності. Принцип конфіденційності. Принцип професіоналізму і професійної відповідальності. Принцип достатнього мінімуму. Принцип чіткого розуміння меж професійної компетентності. Психодіагностика осіб, що пережили травмівну подію. Особливості посткризової психологічної діагностики дітей. Характеристика основних психодіагностичних методик.

Змістовий модуль 2. Реабілітаційна психологічна допомога в різних життєвих ситуаціях і психічних розладах

Тема 5. Особливості побудови реабілітаційної програми

Особливості складання реабілітаційної програми. Методи реабілітації. Стадії реабілітаційного процесу. Характеристика стадій відновлення.

Тема 6. Психологічна реабілітація військовослужбовців

Психологічна реабілітація військовослужбовців. Гостра реакція на стрес. Гострий стресовий розлад Особливості психологічної реабілітації осіб з ПТСР. Профілактичні процедури ПТСР. Когнітивна терапія А.Т. Бека. Тренінг вирішення проблем. Діагностичні процедури ПТСР. Варіанти терапії травми.

Тема 7. Соціально-психологічна допомога особам, що пережили полон і тортури

Міжнародні стандарти соціально-психологічної реабілітації людей, що пережили полон та тортури. Організація соціально-політичної допомоги полоненим та жертвам тортур: український досвід. Особливості психологічної допомоги людям, що пережили полон та тортури. Психотерапія хронічного болю.

Тема 8. Психологічна допомога родинам ветеранів.

Специфіка психологічної адаптації учасника бойових дій до родинного життя. Психологічна допомога дружинам ветеранів війни. Особливості психологічної допомоги родинам ветеранів війни.

Тема 9. Психологічна допомога внутрішньо переміщеним особам

Специфіка потреб внутрішньо переміщених осіб. Особливості психологічної допомоги внутрішньо переміщеним особам. Методи та техніки психологічної допомоги у роботі з внутрішньо переміщеними особами

Тема 10. Психологічна допомога дітям із травмивним досвідом

Особливості переживання травмивного досвіду дитиною. Методи психологічної допомоги дітям із травмивним досвідом.

Тема 11. Реабілітаційна психологічна допомога при психосоматичних захворюваннях.

Аспекти розвитку психосоматичних розладів. Характеристика психологічних факторів, виникнення психосоматичних захворювань та їх психологічні прояви. Психологічні методи лікування розладів серцево – судинної та ендокринної системи, органів дихання та травлення. Психотерапевтичні методики: аутогенне тренування, тілесно– орієнтована психотерапія, навіювання, гіпноз. Психодинамічний напрям психотерапії при психосоматичних захворюваннях.

Тема 12. Хвороби залежності та реабілітаційні психологічні технології. Особливості психологічної реабілітації осіб з адиктивною поведінкою

Сутність і причини хвороб залежності. Ознаки залежності. Умови виникнення залежності. Взаємовідносини: людина – наркотик – оточення. Наслідки зловживання і залежності від споживання психотропних речовин: психічні зміни, соціальні наслідки. Лікування залежностей. Лікувальні фази. Психотерапія алкогольної залежності: індивідуальна, групова, групи анонімних алкоголіків. Хворобливі наслідки зловживання медикаментами. Терапія.

Зловживання і залежність при різних типах наркотиків. Лікування наркоманів. Лінія поведіння в спілкуванні з наркоманами.

Тема 13. Особливості психологічної реабілітаційної допомоги особам з суїцидальною поведінкою.

Соціально-демографічні особливості суїцидальної поведінки. Психологічний контекст суїцидальної поведінки. Особистісні передумови суїцидальної поведінки. Ознаки наявності суїцидального наміру. Структура мотивів суїцидального поведіння. Освіта, профілактика, раннє розпізнавання. Група ризику. Психодіагностика схильності до суїцидальної поведінки. Профілактика і корекція суїцидальних намірів. Особливості реабілітаційної допомоги особам, що знаходяться у стані суїцидального розладу.

Тема 14. Особливості психологічної реабілітаційної допомоги потерпілим від насильства

Поняття „насильство”, його види, причини та наслідки. Психологія осіб, що зазнали насильства. Виявлення та діагностування дітей, що постраждали від сексуального насильства. Особливості реабілітаційної допомоги потерпілим від фізичного насильства. Особливості реабілітаційної допомоги потерпілим від психологічного насильства. Особливості реабілітаційної допомоги потерпілим від сексуального насильства.

Тема 15. Світовий досвід психологічної допомоги населенню, що постраждало внаслідок психотравмивних ситуацій.

Організація психологічної допомоги військовослужбовцям та членам їхніх сімей: досвід США. Організація психологічної допомоги в Грузії. Організація психологічної допомоги в Ізраїлі. Профілактика стресових розладів у військового персоналу міжнародних миротворчих місій (із досвіду країн Балтії, Канади, Румунії, Болгарії). Запобігання та контроль бойового стресу. Американський досвід психологічної допомоги військовослужбовцям і ветеранам війни. Діагностування та лікування ПТСР. Допомога військовослужбовцям у разі розладів супутніх ПТСР. Психологічна допомога родинам військовослужбовців і ветеранів війни. Організація допомоги біженцям.

Дисципліни, вивчення яких обов'язково передують цій дисципліні: загальна психологія, практикум з загальної психології, педагогіка, вікова психологія, педагогічна психологія, експериментальна психологія, диференціальна психологія.

Міжпредметні зв'язки: педагогікою, загальною психологією, віковою психологією, педагогічною психологією, клінічною психологією.

4.2. Структура навчальної дисципліни

4.2.1. Тематичний план

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт														Форми роботи та методи контролю знань
	денна форма							заочна форма							
	Усього	аудиторна					с.р.	Усього	аудиторна					с.р.	
		у тому числі							у тому числі						
л		сем	пр	лаб	інд	л			сем	пр	лаб	інд			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Модуль 1															
Змістовий модуль 1. Загальні питання реабілітації та реабілітаційної психології															
Тема 1. Реабілітаційна психологія: мета, завдання, зв'язок з іншими дисциплінами	9	2	-	1	-	-	6	9	2	2	-	-	-	5	АР: опитування СР: письмове завдання для самостійного опрацювання ІР: огляд додаткової літератури
Тема 2. Психотравмівні ситуації та події	9	2	-	1	-	-	6	9	-	-	-	-	-	9	АР: опитування СР: письмове завдання для самостійного опрацювання ІР: огляд додаткової літератури
Тема 3. Мотивація у реабілітології	9	2	-	1	-	-	6	9	-	-	-	-	-	9	АР: письмове тестування СР: письмове завдання для самост. опрацювання ІР: підготовка та проведення презентації
Тема 4. Діагностичний інструментарій у реабілітаційному процесі	9	2	-	1	-	-	6	9	-	-	-	-	-	9	АР: опитування СР: письмове завдання для самостійного опрацювання ІР: огляд додаткової літератури
Модульний контроль	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	комп'ютерне тестування
Разом за змістовим модулем 1	38	8	-	4	-	-	26	38	2	2	-	-	-	34	
Змістовий модуль 2 Реабілітаційна психологічна допомога в різних життєвих ситуаціях і психічних розладах															
Тема 5. Особливості побудови	9	2	-	1	-	-	6	9	2	2	-	-	-	5	АР: опитування СР: письмове завдання для

реабілітаційної програми																самостійного опрацювання ІР: огляд додаткової літератури
Тема 6. Психологічна реабілітація військовослужбовці в	9	2	-	1	-	-	6	9	2	2	-	-	-	5	АР: опитування СР: письмове завдання для самостійного опрацювання ІР: огляд додаткової літератури	
Тема 7. Соціально- психологічна допомога особам, що пережили полон і тортури	9	2	-	1	-	-	6	9	-	-	-	-	-	9	АР: опитування СР: письмове завдання для самостійного опрацювання ІР: огляд додаткової літератури	
Тема 8. Психологічна допомога родинам ветеранів	9	2	-	1	-	-	6	9	-	-	-	-	-	9	АР: опитування СР: письмове завдання для самостійного опрацювання ІР: огляд додаткової літератури	
Тема 9. Психологічна допомога внутрішньо переміщеним особам	9	2	-	2	-	-	5	9	-	-	-	-	-	9	АР: письмове тестування СР: письмове завдання для самост. опрацювання ІР: підготовка та проведення презентації	
Тема 10. Психологічна допомога дітям із травмивним досвідом	9	2	-	2	-	-	5	9	-	-	-	-	-	9	АР: письмове тестування СР: письмове завдання для самост. опрацювання ІР: підготовка та проведення презентації	
Тема 11. Реабілітаційна психологічна допомога при психосоматичних захворюваннях	9	2	-	2	-	-	5	9	-	-	-	-	-	9	АР: опитування СР: письмове завдання для самостійного опрацювання ІР: огляд додаткової літератури	
Тема 12. Особливості психологічної реабілітації осіб з адиктивною поведінкою	9	2	-	2	-	-	5	9	-	-	-	-	-	9	АР: опитування СР: письмове завдання для самостійного опрацювання ІР: огляд додаткової літератури	
Тема 13. Особливості психологічної	9	2	-	2	-	-	5	9	-	-	-	-	-	9	АР: опитування СР: письмове завдання для	

реабілітаційної допомоги особам з суїцидальною поведінкою.																самостійного опрацювання ІР: огляд додаткової літератури
Тема 14. Особливості психологічної реабілітаційної допомоги потерпілим від насильства	9	2	-	2	-	-	5	9	-	-	-	-	-	9		АР: опитування СР: письмове завдання для самостійного опрацювання ІР: огляд додаткової літератури
Тема 15. Світовий досвід психологічної допомоги населенню, що постраждало внаслідок психотравмівних ситуацій	10	2	-	2	-	-	5	10	-	-	-	-	-	10		АР: опитування СР: письмове завдання для самостійного опрацювання ІР: огляд додаткової літератури
Модульний контроль	2	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	2		комп'ютерне тестування
Разом за змістовим модулем 2	102	22	-	18	-	-	62	102	4	4	-	-	-	94		
Усього годин	140	30	-	22	-	--	88	140	6	6	-	-	-	128		
ІНДЗ	10	-	-	-	-	-	10	10	-	-	-	-	-	10		ІНДЗ: реферат, доповідь
Усього годин	150	30	-	22	-	-	98	150	6	6	-	-	-	138		

4.2.2. Навчально-методична картка дисципліни „Реабілітаційна психологія”

Разом: 150 год, лекції – 30 год, практичні заняття – 22 год, самостійна робота – 98 год

Модулі	Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2										
Назва модуля	Загальні питання реабілітації та реабілітаційної психології				Реабілітаційна психологічна допомога в різних життєвих ситуаціях і психічних розладах										
Кількість балів за модуль	15 балів				36 балів										
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Теми лекцій	Реабілітаційна психологія: мета, завдання, зв'язок з іншими дисциплінами	Психотравматичні ситуації та лекції	Мотивація у реабілітології	Діагностичний інструментарій у реабілітаційному процесі.	Особливості побудови реабілітаційної програми	Психологічна реабілітація військовослужбовців	Соціально-психологічна допомога особам, що	Психологічна допомога родинам ветеранів.	Психологічна допомога внутрішньо переміщеним особам	Психологічна допомога дітям із травматичним досвідом	Реабілітаційна психологічна допомога при психосоматичних захворюваннях	Особливості психологічної реабілітації осіб з адиктивного поведінкою	Особливості психологічної реабілітаційної допомоги особам з суїцидальною поведінкою.	Особливості психологічної реабілітаційної допомоги потерпілим від насильства	Світовий досвід психологічної допомоги населенню, що постраждало внаслідок психотравматичних ситуацій
Практичні	1	2		3	4		5		6		7		8		
Теми практичних занять	Реабілітаційна психологія: мета, завдання, зв'язок з іншими дисциплінами	Психотравматичні ситуації та лекції	Мотивація у реабілітології	Діагностичний інструментарій у реабілітаційному процесі.	Особливості побудови реабілітаційної програми	Психологічна реабілітація військовослужбовців	Соціально-психологічна допомога особам, що	Психологічна допомога родинам ветеранів.	Психологічна допомога внутрішньо переміщеним особам	Психологічна допомога дітям із травматичним досвідом	Реабілітаційна психологічна допомога при психосоматичних захворюваннях	Особливості психологічної реабілітації осіб з адиктивного поведінкою	Особливості психологічної реабілітаційної допомоги особам з суїцидальною поведінкою.	Особливості психологічної реабілітаційної допомоги потерпілим від насильства	Світовий досвід психологічної допомоги населенню, що постраждало внаслідок психотравматичних ситуацій
	5 балів	5 балів		5 балів	5 балів		5 балів		5 балів		5 балів		5 балів		5 балів
Самостійна робота	10 балів				10 балів										
Види поточного контролю	Модульні контрольні роботи (5 балів)				Модульні контрольні роботи (5 балів)										
ІНДЗ	15 балів														
у т.ч. додаткові курси за тематикою дисципліни (неформальна освіта)	5 балів														
Підсумковий контроль	Залік														

4.3. Форми організації занять

4.3.1 Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми та її зміст	К-сть годин
1.	Реабілітаційна психологія: мета, завдання, зв'язок з іншими дисциплінами	1
2.	Психотравмівні ситуації та події	1
3.	Мотивація у реабілітології	1
4.	Діагностичний інструментарій у реабілітаційному процесі	1
5.	Особливості побудови реабілітаційної програми	1
6.	Психологічна реабілітація військовослужбовців	1
7.	Соціально-психологічна допомога особам, що пережили полон і тортури	1
8.	Психологічна допомога родинам ветеранів	1
9.	Психологічна допомога внутрішньо переміщеним особам	2
10.	Психологічна допомога дітям із травмівним досвідом	2
11.	Реабілітаційна психологічна допомога при психосоматичних захворюваннях	2
12.	Особливості психологічної реабілітації осіб з адиктивною поведінкою	2
13.	Особливості психологічної реабілітаційної допомоги особам з суїцидальною поведінкою.	2
14.	Особливості психологічної реабілітаційної допомоги потерпілим від насильства	2
15.	Світовий досвід психологічної допомоги населенню, що постраждало внаслідок психотравмівних ситуацій	2
Всього		22

Оцінка за теоретичний і практичний курс: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
54 – 60 та більше	<i>відмінно</i>	5	A	<i>відмінно</i>
45 – 53	<i>добре</i>	4	BC	<i>добре</i>
36 – 44	<i>задовільно</i>	3	DE	<i>задовільно</i>
21 – 35	<i>незадовільно</i>	2	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 20		2	F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

4.3.2. Індивідуальна навчально-дослідна робота (навчальний проект)

Індивідуальна навчально-дослідна робота (ІНДР) є видом позааудиторної індивідуальної діяльності здобувача освіти, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання здобувача освітими ІНДР прилюдним захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу – це вид науково-дослідної роботи здобувача освіти, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних та лабораторних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:

- анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, тематичні розвідки (**5 балів**);
- повідомлення з теми (без рекомендації викладача): сучасні відкриття з теми, аналіз інформації, самостійні дослідження (**5 балів**);
- дослідження різноманітних питань з тематики дисципліни у вигляді есе (**5 балів**);
- проходження додаткового(-их) курсу(-ів) (неформальна освіта) з тематики дисципліни (**5 балів**);
- дослідження з тематики дисципліни у вигляді реферату (охоплює весь зміст навчального курсу) – **15 балів**.

Орієнтовна структура ІНДЗ – дослідження у вигляді реферату, доповіді: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел.

Тематика ІНДЗ

1. Реабілітаційний потенціал особистості
2. Особливості діяльності в мультидисциплінарній команді
3. Психореабілітація осіб з соматичними захворюваннями.
4. Особливості реабілітаційної допомоги потерпілим від фізичного насильства.
5. Особливості реабілітаційної допомоги потерпілим від психологічного насильства.
6. Особливості реабілітаційної допомоги потерпілим від сексуального насильства.
7. Психологічна реабілітація жертв насильства в сім'ї.
8. Реабілітація дітей та жінок – жертв насильства.
9. Основи реабілітації жертв релігійних сект.
10. Психологічна реабілітація осіб з адиктивною поведінкою.
11. Реабілітація осіб за залежністю від алкоголю.

12. Психореабілітація наркозалежних осіб.
13. Ігрова залежність і засоби боротьби з нею.
14. Психологічний контекст суїцидальної поведінки.
15. Особистісні передумови суїцидальної поведінки.
16. Профілактика і корекція суїцидальних намірів.
17. Особливості реабілітаційної допомоги особам, що знаходяться у стані суїцидального розладу.
18. Основні напрямки психологічної допомоги постраждалим від екстремальних ситуацій.
19. Профілактика стресових розладів у військового персоналу.
20. Методи психодіагностики посттравматичних стресових станів.
21. Дебрифінг як метод корекції посттравматичних стресових порушень.
22. Посттравматичні стресові розлади: критерії діагностики, симптоматика, епідеміологія.
23. Екстрена психологічна допомога в екстремальних ситуаціях.
24. Допомога постраждалим в екстремальній ситуації в гострій період.
25. Допомога постраждалим в екстремальній ситуації в період стабілізації обстановки.
26. Допомога постраждалим в екстремальній ситуації в період віддалених наслідків.
27. Психологічна допомога при ПТСР.
28. Особливості переживання травмивного досвіду дитиною.
29. Методи психологічної допомоги дітям із травмивним досвідом.
30. Інформаційні методи надання психологічної допомоги постраждалим в екстремальній ситуації.
31. Методики зняття мускульної напруги у постраждалих в екстремальній ситуації.
32. Trauma Releasing Exercises (TRE) як засіб психореабілітації.
33. Поведінкові та когнітивні методи допомоги постраждалим в екстремальній ситуації.
34. Метод десенсибілізації й переробки рухами очей (EMDR).
36. Візуально-кінестетична дисоціація (ВКД).
35. Профілактика стресових розладів у військового персоналу.
36. Арт-терапевтичні методи реабілітації
37. Психологічна адаптація вимушених мігрантів.
38. Особливості психологічної допомоги внутрішньо переміщеним особам.
39. Методи та техніки психологічної допомоги у роботі з внутрішньо переміщеними особам
40. Культурний стрес мігрантів як приклад розладу адаптації: прояви, фактори, профілактика.
41. Світовий досвід психологічної допомоги населенню, що постраждало внаслідок психотравмивних ситуацій, світовий досвід психологічної допомоги населенню, що постраждало внаслідок психотравмивних ситуацій

Додаткові курси в рамках ІНДЗ

<https://prometheus.org.ua/courses-catalog/>

<https://ed-era.com/courses/>

<https://www.enableme.com.ua/ua/article/najkrasi-bezkostovni-onlajn-kursi-dla-ukrainciv-11573>

Критерії оцінювання ІНДЗ (дослідження у вигляді реферату)

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	2 бали
2.	Складання плану реферату	2 бали
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень у логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання	5 балів
4.	Дотримання правил реферування наукових публікацій	2 бали
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	2 бали
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титольний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел, посилання	2 бали
Разом		15 балів

Оцінка за ІНДЗ у вигляді реферату: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
14 – 15	відмінно	5	A	відмінно
10 – 13	добре	4	BC	добре
7 – 9	задовільно	3	DE	задовільно
0 – 6	незадовільно	2	FX	незадовільно з можливістю повторного виконання

4.3.3. Теми самостійної роботи здобувачів освіти

№ з/п	Назва теми та її зміст	К-сть годин
1	Тема 1. Реабілітаційна психологія: мета, завдання, зв'язок з іншими дисциплінами	6
2	Тема 2. Психотравмівні ситуації та події	6
3	Тема 3. Мотивація у реабілітології	6
4	Тема 4. Діагностичний інструментарій у реабілітаційному процесі	6
Модульний контроль		2
5	Тема 5. Особливості побудови реабілітаційної програми	6
6	Тема 6. Психологічна реабілітація військовослужбовців	6
7	Тема 7. Соціально-психологічна допомога особам, що пережили полон і тортури	6
8	Тема 8. Психологічна допомога родинам ветеранів	6
9	Тема 9. Психологічна допомога внутрішньо переміщеним особам	6
10	Тема 10. Психологічна допомога дітям із травмивним досвідом	5
11	Тема 11. Реабілітаційна психологічна допомога при психосоматичних захворюваннях	5
12	Тема 12. Особливості психологічної реабілітації осіб з адиктивною поведінкою	5
13	Тема 13. Особливості психологічної реабілітаційної допомоги особам з суїцидальною поведінкою	5
14	Тема 14. Особливості психологічної реабілітаційної допомоги потерпілим від насильства	5
15	Тема 15. Світовий досвід психологічної допомоги населенню, що постраждало внаслідок психотравмивних ситуацій	5
Модульний контроль		2
ІДНЗ		10
Всього		98

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль 1. Загальні питання реабілітації та реабілітаційної психології			
Тема 1. Реабілітаційна психологія: мета, завдання, зв'язок з іншими дисциплінами (6 год)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	1	I
Тема 2. Психотравмивні ситуації та події (6 год)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	1	II
Тема 3. Мотивація у реабілітології (6 год)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	1	III

Тема 4. Діагностичний інструментарій у реабілітаційному процесі. (6 год)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	1	IV
Підсумкова модульна контрольна робота (2 год)	Тестування	2	
<i>Всього: 26 год</i>	<i>Всього: 6 балів</i>		
Змістовий модуль 2. Реабілітаційна психологічна допомога в різних життєвих ситуаціях і психічних розладах			
Тема 5. Особливості побудови реабілітаційної програми (6 год)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	1	V
Тема 6. Психологічна реабілітація військовослужбовців (6 год)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	1	VI
Тема 7. Соціально-психологічна допомога особам, що пережили полон і тортури (6 год)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	1	VII
Тема 8. Психологічна допомога родинам ветеранів. (6 год)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	1	VIII
Тема 9. Психологічна допомога внутрішньо переміщеним особам (5 год)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	1	IX
Тема 10. Психологічна допомога дітям із травмічним досвідом (5 год)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	1	X
Тема 11. Реабілітаційна психологічна допомога при психосоматичних захворюваннях (5 год)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	1	XI
Тема 12. Особливості психологічної реабілітації осіб з адиктивною поведінкою (5 год)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	1	XII
Тема 13. Особливості психологічної реабілітаційної допомоги особам з суїцидальною поведінкою (5 год)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	1	XIII
Тема 14. Особливості психологічної реабілітаційної допомоги потерпілим від насильства (5 год)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	1	XIV
Тема 15. Світовий досвід психологічної допомоги населенню, що постраждало внаслідок психотравмічних ситуацій (5 год)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	1	XV
Підсумкова модульна контрольна робота (2 год)	Тестування	2	
<i>Всього: 62 год</i>	<i>Всього: 13 балів</i>		
Індивідуальна навчально-дослідна робота: 10 год	Реферат	8	
<i>Всього: 10 год</i>	<i>Всього: 9 балів</i>		
<i>Разом: 98 год</i>	<i>Разом: 28 балів</i>		

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

5.1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. За джерелом інформації:

– *словесні*: лекція (традиційна, проблемна тощо) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (презентація PowerPoint), семінари, пояснення, розповідь, бесіда;

– *наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація;

– *практичні*: вправи.

2. *За логікою передачі і сприйняття навчальної інформації*: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. *За ступенем самостійності мислення*: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4. *За ступенем керування навчальною діяльністю*: під керівництвом викладача; самостійна робота здобувачів освіти із книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

Методи викладання навчального матеріалу визначаються викладачем в залежності від виду занять, змісту теми, цілей і завдань, можливостей здобувачів освіти та часом, відведеним для вивчення теми.

В ході лекцій використовуються наступні методи:

- пояснювально-ілюстративна лекція включає усний виклад навчального матеріалу з ілюстрацією таблиць, слайдів, роздаткового матеріалу, з використанням ТЗН.

- лекція з елементами бесіди, яка включає усний виклад навчального матеріалу, великого за обсягом, складного за логічною побудовою у якому застосовується питально-відповідальний метод навчання з використанням ілюстративного матеріалу.

- проблемна лекція спрямована на розвиток логічного мислення здобувачів освіти, коли при читанні лекції перед здобувача освітими формулюється проблема для самостійного осмислення того, що далі розкривається викладачем; у ході лекції здобувача освітнім може видаватися надрукований роздавальний матеріал або здійснюватися показ таблиць, слайдів, які допомагають здобувача освітнім у вирішенні поставленої проблеми.

В ході практичних занять застосовуються наступні методи:

- практичне заняття організовується у формі доповідей і обговорень. Увага здобувачів освіти зосереджена висвітленні матеріалу з наданням інформації про нові наукові розробки.

- репродуктивний метод застосовується при проведенні підсумкового семінару з змістового модуля з використанням тестового контролю у ІКЦ та на платформі MOODLE.

5.2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

Під час викладання навчальної дисципліни „Реабілітаційна психологія” застосовуються наступні методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти:

1. Метод створення ситуації новизни навчального матеріалу – надання нових фактів та самостійний їх пошук створює відчуття збагачення знаннями спонукає здобувачів освіти до самовдосконалення.

2 Метод опори на життєвий досвід здобувачів освіти – використання викладачем у навчальному процесі життєвого досвіду здобувачів освіти – фактів, явищ, які вони спостерігали в житті, або в яких самі брали участь.

3.Метод емоційно-морального стимулювання – включення у зміст навчання моральних ситуацій прикладів з життя.

4.Метод зацікавлення – реалізується за допомогою цікавих прикладів, парадоксальних фактів (цікаві аналогії, проблемні запитання, досліди).

5.Метод емоційного сплеску та заохочення – підтримка, підбадьорювання, заохочення; педагог має демонструвати своє прагнення допомогти здобувач освіти, бути впевненим у його силах та здібностях.

6.Метод пізнавальних ігор:

-*ділова гра* – діалог на професійному рівні, в якому відбуваються зіткнення різних думок, пропозицій, і взаємна критика гіпотез. Їх обґрунтування, що призводить до появи нових знань і уявлень;

-*рольова гра* – імпровізоване розігрування заданої ситуації;

- *інтерактивна гра* – метод навчання, заснований на досвіді, отриманому в результаті спеціально організованої соціальної взаємодії учасників з метою зміни індивідуальної моделі поведінки;

- *симуляція* – метод навчання, який моделює обмежені в часі, конкретні життєві ситуації, результат яких залежить від поведінки учасників процесу взаємодії.

5.3. Інклюзивні методи навчання

1. Методи формування свідомості: бесіда, диспут, лекція, приклад, пояснення, переконання.

2. Метод організації діяльності та формування суспільної поведінки особистості: вправи, привчання, виховні ситуації, приклад.

3. Методи мотивації та стимулювання: вимога, громадська думка. Неприпустимо застосовувати в інклюзивному вихованні методи емоційного стимулювання – змагання, заохочення, переконання.

4. Метод самовиховання: самопізнання, самооцінювання, саморегуляція.

5. Методи соціально-психологічної допомоги: психологічне консультування, аутотренінг, стимуляційні ігри.

6. Спеціальні методи: патронат, супровід, тренінг, медіація.

7. Спеціальні методи педагогічної корекції, які варто використовувати для цілеспрямованого виправлення поведінки або інших порушень, викликаних спільною причиною. До спеціальних методів корекційної роботи належать: суб'єктивно-прагматичний метод, метод заміщення, метод „вибуху”, метод природних наслідків і трудовий метод.

Методика навчання (як система) – організований набір методів, прийомів, засобів і форм навчання, який використовується для досягнення освітніх цілей.

Методика є структурованим застосуванням методів – організоване використання різних методів і прийомів, яке обумовлено специфікою освітнього процесу або діяльності. Вона описує як саме, в якій послідовності і в яких умовах застосовуються певні методи для досягнення результату.

–Методика навчання може включати в себе різні методи, стратегії, підходи, засоби навчання (аудіовізуальні матеріали, інтернет-ресурси, дидактичні ігри тощо) і системи організації роботи (до прикладу: поетапне вивчення лексики, розвиток навичок письмового та усного мовлення).

–Методика викладання навчальної дисципліни – вибір викладачем та застосування методів для ефективного засвоєння матеріалу здобувачами освіти.

Методика навчання для здобувачів освіти з порушеннями здоров'я має важливі відмінності, які враховують індивідуальні потреби кожного типу порушень і передбачає модифікацію форм роботи та типів завдань для таких здобувачів освіти.

Кожен тип інвалідності має свої специфічні потреби, і тому підхід до навчання має бути адаптованим, щоб забезпечити максимальну ефективність для здобувачів освіти. Враховуючи різні види порушень (порушення слуху, зору, рухової активності, когнітивні порушення тощо), методика вивчення буде різною. Використання адаптованих технологій, інклюзивних методів та індивідуальних підходів дозволяє забезпечити ефективне навчання для всіх здобувачів освіти, незалежно від типу інвалідності.

Методика навчання для здобувачів освіти з порушеннями слуху

Для здобувачів освіти з порушеннями слуху основним викликом є відсутність або обмеження слухового сприйняття, що може ускладнити процес вивчення мови через усне спілкування та аудіоматеріали. Адаптованими методиками є:

Жестова мова: Якщо здобувач освіти має порушення слуху та використовує жестову мову як основний засіб комунікації, то вивчення дисципліни проводиться через переклад на жестову мову (із залученням відповідного спеціаліста чи фрагментів відео із дублюючим перекладом на жестову мову), зокрема для усного компоненту. Програми з навчання для таких здобувачів освіти можуть включати використання перекладачів жестової мови під час лекцій.

Субтитри: Всі відеоматеріали, які використовуються на заняттях (фільми, навчальні відео), мають субтитри, що дозволяє здобувачам освіти з порушеннями слуху ознайомлюватися з мовними структурами та словником.

Адаптовані навчальні матеріали: Використання візуальних методів, таких як ілюстрації, діаграми, картки з лексикою, допомагає краще засвоювати матеріал. Також створюються текстові файли або аудіоматеріали з субтитрами для покращення розуміння контексту.

Практика усного мовлення через письмове спілкування: Оскільки здобувачі освіти не чують мовлення, замість усної практики для такої категорії здобувачів освіти фокусується увага на письмових завданнях, інтерактивних тестах і вправах, що включають роботу з текстами (письмові відповіді, розпізнавання лексики та граматики через текст).

Методика навчання для здобувачів освіти з порушеннями зору

У здобувачів освіти з порушеннями зору основною проблемою є труднощі з візуальним сприйняттям інформації, тому методика навчання адаптована до аудіо- та тактильних матеріалів.

Технології для читання з екрану: Використання програм для читання з екрану, таких як JAWS або NVDA, дозволяє здобувачам освіти з порушеннями зору слухати текстовий матеріал. Це забезпечує доступ до електронних підручників, презентацій та інших навчальних ресурсів.

Адаптація навчальних матеріалів: Усі текстові матеріали надаються у форматі для читання з екрану або у шрифті Брайля. Це дає можливість здобувачам освіти не тільки читати, але й активно працювати з навчальними матеріалами.

Озвучення текстів: Використання спеціальних додатків для озвучування текстів або аудіокниг допомагає здобувачам освіти вивчати нові слова та фрази на слух, а також слухати приклади правильного вимовляння.

Аудіовізуальні завдання: Для таких здобувачів освіти використовуються аудіовправи, зокрема з вимови та слухової практики. Це дозволяє розвивати навички аудіювання та вимови, хоча й без візуального сприйняття.

Інтерактивні вправи на слух: Заняття включають завдання, орієнтовані на слухове сприйняття мови (завдання на розпізнавання вимови, на відмінності в інтонації, акценті тощо).

Методика навчання для здобувачів освіти з порушеннями опорно-рухового апарату

Здобувачі освіти з порушеннями опорно-рухового апарату, як правило, мають фізичні обмеження, які можуть вплинути на їхню здатність використовувати традиційні навчальні засоби, але їхні когнітивні та мовні навички, як правило, не порушені. З цією метою освітній процес відповідно адаптований для зручності та доступності.

Онлайн-навчання та доступ до цифрових матеріалів: Онлайн платформи дозволяють здобувачам освіти з порушеннями опорно-рухового апарату навчатися без необхідності фізичного перебування в аудиторії, а також допомагають уникнути труднощів із переміщенням.

Інтерфейси з підтримкою доступу: Використання програмного забезпечення та навчальних платформ, що підтримують голосові команди або дають можливість здійснювати навчання за допомогою спеціальних пристроїв для вводу (як-от пристрої для управління комп'ютером через рухи очей чи голови).

Адаптація завдань для письмових відповідей: Враховуючи фізичні обмеження, здобувачі освіти можуть використовувати голосові помічники для виконання завдань або адаптовані клавіатури та інші технології для зручного введення тексту. Також враховується обсяг письмових завдань та швидкість проходження онлайн тестів, написання підсумкових робіт.

Методика навчання для здобувачів освіти з когнітивними порушеннями

Когнітивні порушення можуть включати труднощі з пам'яттю, увагою, сприйняттям інформації. Здобувачі освіти з такими порушеннями потребують адаптованих методик навчання, щоб забезпечити доступність матеріалу та поступове засвоєння нової інформації.

Розбиття матеріалу на малі блоки: Заняття структуруються (матеріал поділяється на малі частини), що дозволяє легше засвоювати інформацію та допомагає зберігати увагу на кожному етапі навчання.

Часті повторення та практичні вправи: Регулярне повторення пройденого матеріалу, використовуючи ігрові методи чи інші інтерактивні вправи.

Візуальні допоміжні засоби: Використання карток із лексикою, діаграм, малюнків допомагає здобувачам освіти з когнітивними порушеннями краще засвоювати мову.

Мультисенсорні підходи: Для здобувачів освіти з когнітивними порушеннями використовуються різні сенсорні канали (слух, зір, дотик), щоб стимулювати запам'ятовування та розуміння.

Методика навчання для здобувачів освіти із психічними порушеннями

Психічні порушення можуть включати депресії, тривожні розлади, посттравматичний стресовий синдром тощо, які можуть негативно впливати на здатність до концентрації, мотивацію та емоційний стан під час навчання.

Індивідуальний підхід: здобувачі освіти з психічними порушеннями потребують більш гнучкого підходу, наприклад, менших навантажень, частих перерв або персоналізованих уроків.

Підтримка в навчанні через терапевтичні методи: Залучення психологів або консультантів до освітнього процесу допомагає здобувачам освіти подолати емоційні труднощі.

Створення безпечного та підтримуючого середовища: Створення атмосфери довіри та підтримки, де здобувач освіти може вільно звернутися за допомогою або адаптувати темп навчання до своїх потреб.

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Навчальна дисципліна „Реабілітаційна психологія” оцінюється за модульно-рейтинговою системою. Вона складається з двох змістових модулів.

Результати навчальної діяльності здобувачів освіти оцінюються за 100-бальною шкалою в кожному семестрі окремо.

За результатами поточного, модульного та семестрового контролів виставляється підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ECTS.

Модульний контроль: кількість балів, які необхідні для отримання відповідної оцінки за кожен змістовий модуль упродовж семестру.

Семестровий (підсумковий) контроль: виставлення семестрової оцінки здобувача освітнім, які опрацювали теоретичні теми, практично засвоїли їх і мають позитивні результати, набрали необхідну кількість балів.

Загальні критерії оцінювання успішності здобувачів освіти, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки „відмінно”, „добре”, „задовільно”, „незадовільно”, подано в таблиці нижче.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу здобувача освіти на семінарських, практичних, лабораторних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп’ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує здобувач освіти за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях.

Модульний контроль знань здобувачів освіти здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

6.1. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти

Оцінка	Критерії оцінювання
„відмінно”	Ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності в розумінні і творчому використанні набутих знань.
„добре”	Ставиться за вияв здобувачем освіти повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді здобувача освіти наявні незначні помилки.
„задовільно”	Ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність із основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою. Можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але здобувач освіти спроможний усунути їх із допомогою викладача.
„незадовільно”	Виставляється здобувачу освіти, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться здобувач освіти, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення закладу вищої освіти без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Загальна оцінка з дисципліни: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS
		екзамен	залік	
90 – 100	<i>відмінно</i>	5	<i>зараховано</i>	<i>А</i>
82 – 89	<i>добре</i>	4		<i>В</i>
75 – 81	<i>добре</i>	4		<i>С</i>
64 – 74	<i>задовільно</i>	3		<i>D</i>
60 – 63	<i>задовільно</i>	3		<i>Е</i>
35 – 59	<i>незадовільно</i>	2	<i>не зараховано</i>	<i>FX</i>
1 – 34	<i>незадовільно</i>	2		<i>F</i>

6.2. Система оцінювання роботи здобувачів освіти упродовж семестру

Вид діяльності здобувача освіти	Максимальна кількість балів за одиницю	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
I. Обов'язкові					
1.1. Робота на семінарському занятті	5	2	10	9	45
1.2. Виконання завдань для самостійної роботи	10	1	10	1	10
1.3. Виконання модульної роботи	5	1	5	1	5
Разом			25		60
Максимальна кількість балів за обов'язкові види роботи: 85					
II. Вибіркові					
Виконання завдань для самостійного опрацювання (за вибором здобувача освіти не більше 15 балів)					
2.1. Анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, тематичні розвідки					5
2.2. Повідомлення з теми (без рекомендації викладача): сучасні відкриття з теми, аналіз інформації, самостійні дослідження					5
2.3. Дослідження різноманітних питань з тематики дисципліни у вигляді есе					5
2.4. Проходження додаткового(-их) курсу(-ів) (неформальна освіта) з тематики дисципліни (5 балів за один)					5
2.5. Дослідження з тематики дисципліни у вигляді реферату (охоплює весь зміст навчального курсу)					15
Разом					15
Максимальна кількість балів за вибіркові види роботи: 15					
Всього балів за теоретичний і практичний курс: 100					

7. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Предмет, мета та завдання реабілітаційної допомоги.
2. Поняття „психологічна реабілітація”.
3. Специфіка реабілітаційної допомоги у практичній діяльності психолога.
4. Поняття „самореабілітація” та її значення для діяльності практичного психолога.
5. Умови та прийоми здійснення само реабілітації.
6. Поняття „психологічна криза”.
7. Поняття “кризовий період”, „кризовий стан”, „кризова життєва ситуація”.
8. Стадії та типи кризи.
9. Чинники виникнення кризового стану.
10. Типи ставлення до кризової ситуації.
11. Поняття „деструктивна життєва організація”.
12. Чинники виникнення деструктивної життєвої організації.
13. Рівні деструктивної життєвої організації та її наслідки.
14. Можливості психологічної реабілітації кризових станів та деструктивного життєвого устрою.
15. Принципи кризової інтервенції.
16. Принципи організації психологічної реабілітації кризових станів.
17. Прийоми психологічної реабілітації кризових станів.
18. Особливості реабілітаційної допомоги клієнту у стані гострого горя.
19. Поняття „горе”, стадії горя, стан гострого горя.
20. Основні чинники виникнення стану гострого горя.
21. Типи переживання горя.
22. Можливості психологічної реабілітації клієнтів у стані гострого горя.
23. Сім’я як системна функціональна одиниця.
24. Чинники непорозуміннь у сім’ї та їх наслідки.
25. Психологічна характеристика розлученої сім’ї.
26. Переживання втрати при розлученні.
27. Вплив факту розлучення на кожного члена сім’ї.
28. Можливості психологічної реабілітації наслідків розлучення.
29. Сімейна кризова терапія.
30. Поняття „наси́льство”, його види, причини та наслідки.
31. Психологія осіб, що зазнали насильства.
32. Виявлення та діагностування дітей, що постраждали від сексуального насильства.
33. Особливості реабілітаційної допомоги потерпілим від фізичного насильства.
34. Особливості реабілітаційної допомоги потерпілим від психологічного насильства.
35. Особливості реабілітаційної допомоги потерпілим від сексуального насильства.
36. Соціально-демографічні особливості суїцидальної поведінки.
37. Психологічний контекст суїцидальної поведінки.
38. Особистісні передумови суїцидальної поведінки.
39. Ознаки наявності суїцидального наміру.
40. Психодіагностика схильності до суїцидальної поведінки.

41. Профілактика і корекція суїцидальних намірів.
42. Особливості реабілітаційної допомоги підліткам, що знаходяться устані суїцидального розладу.
43. Поняття „адикція” та „адитивна поведінка”.
44. Причини виникнення адитивної поведінки.
45. Поняття „співзалежнення”.
46. Вплив психоактивних речовин на організм людини.
47. Прийоми та засоби реабілітації тютюно- та алкозалежних.
48. Наркотична залежність та можливості її психологічної реабілітації.
49. Поняття „статеві стосунки”.
50. Основні чинники виникнення схильності до ранніх статевих стосунків.
51. Негативні наслідки ранніх статевих стосунків.
52. Поняття „сексуальність”, етапи формування сексуальності та статевого потягу.
53. Програма статевого просвітництва.
54. Психологічна реабілітація негативних наслідків ранніх статевих стосунків.
55. Загальне поняття реабілітації, її сутність і види.
56. Основні компоненти реабілітації.
57. Предмет, завдання реабілітаційної психології.
58. Фази реабілітаційного процесу.
59. Основні принципи виконання програми реабілітації.
60. Етапи визначення реабілітаційної програми.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ОСВІТИ

Поточне тестування та самостійна робота																	ІНДЗ	залік	Сума	
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2											СР				
T1	T2	T3	T4	МК 1	T5	T6	T7	T8	T9	T0	T11	T12	T13	T14	T15		МК2			
2,5	2,5	2,5	2,5	5	2,5	2,5	2,5	2,5	5	5	5	5	5	5	5	5	20	15	не більше 30	не більше 100

T1, T2 ... T15 – теми змістових модулів.

МК – модульний контроль

8. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Опорний конспект лекцій
2. Методичні розробки до практичних занять.
3. Методичні розробки до виконання самостійної роботи здобувачів освіти.
4. Орієнтовна тематика реферативних досліджень.
5. Ілюстративні матеріали.
6. Глосарій по дисципліні.
7. Питання до модульного контролю.
8. Питання до екзамену.

8.1. Навчально-методичні аудіо- і відеоматеріали, у т.ч. для здобувачів освіти з інвалідністю

Для інклюзивного навчання:

- методики диференційованого підходу до процесу навчання й оцінювання знань, умінь і здібностей здобувачів освіти з інвалідністю;
- дистанційні програми навчання для здобувачів освіти із проблемами слуху і порушеннями опорно-рухового апарату.
- спеціалізовані комп'ютерні програми для навчання осіб з інвалідністю;
- забезпечення осіб із проблемами зору спеціальною літературою: книгами, підручниками, навчальними посібниками, журналами, надрукованими шрифтом Брайля та укрупненим шрифтом, і звуковими комп'ютерними програмами;
- наявність аудіовізуальних засобів навчання, спеціальної навчально-методичної літератури в електронному, друкованому, аудіовізуальному форматах для осіб з інвалідністю;
- дидактичні матеріали та засоби навчання осіб з інвалідністю для дистанційної та відкритої форм навчання.

8.2 ГЛОСАРІЙ

Агресивна — поведінка, направлена на спричинення шкоди моральної, фізичної або матеріальної іншій особі. **Антисоціальна** — поведінка, що направлена проти норм більшості людей.

Афективна — поведінка, яка супроводжується афективними реакціями.

«Базисна тривога» («основне занепокоєння») — почуття небезпеки, ізоляції і безпорадності дитини в потенційно ворожому світі.

Бездоглядна — поведінка, яка супроводжується прогулами уроків, втечами дітей з дому

Безпритульна поведінка — мешкання дитини без батьків

Вибірчий мутизм — німота в одних ситуаціях (наприклад, в школі та на вулиці) і нормальна мова в колі близьких.

Гіперактивність характеризується гіперкінетичним розладом і

дефіцитом уваги дитини (ГРДУ).

Гіпотимія - зниження настрою, короткочасне невираженого характеру; буває у хворих та здорових людей,

Групова психотерапія – цілеспрямовано використовує в психотерапевтичних цілях групову динаміку в лікувальній меті.

Делінквентна — дозлочинна і злочинна поведінка неповнолітніх,

Депресивний розлад (ДР) включає депресивний синдром, тривалий за часом, значні погіршення стану організму; характер протікання ДР може бути пов'язаний з його загальними причинами, особливостями його протікання і наслідками, а також з результатами лікування.

Депресивний симптом (ДС) виражається в тому, що дитина переживає смуток і відчуває себе нещасною; ДС далеко не завжди свідчать про наявність яких-небудь серйозних проблем і досить поширений у всіх вікових групах.

Депресивний синдром (ДС) — це стан, набагато серйозніший, ніж просто сумний настрій; ДС об'єднує групу симптомів, які частіше присутні всі разом; (відчуття печалі, ослаблення інтересу до звичайних видів діяльності, когнітивні і мотиваційні порушення, а також зміни соматичного і психомоторного характеру).

Депресією називається стан глибокої печалі і смутку, які переживає дитина, сумний і нерішучий стан.

Депресії ознаки у дітей і підлітків — порушення настрою, поведінки, зміна життєвих установок, зміна мислення, фізичні зміни.

Детоксикація — звільнення організму від токсичних речовин.

Дефензивні риси характеру – боязкість, сором'язливість.

Дидактогенії виникають в результаті неправильних дій педагога, який зробив на учня ненавмисний сугестивний вплив, внаслідок чого відбуваються несприятливі зміни психічного стану, психогенні реакції, і, навіть, неврози.

Дистантні сім'ї — сім'ї трудових мігрантів.

Дистимія - порушення настрою у вигляді роздратованості, плаксивості та ін.

Дитячий невроз (ДН) виявляється в дитячому віці; в ДН велика кількість соматичної симптоматики і незначна присутність психічних розладів; неврозам у дорослих, згідно психоаналізу, завжди передують ДН.

Заїкання — порушення нормальної побіжності і тривалості мови.

Зацепінг – поведінка, при якій підліток чіпляється за вагон швидкісного поїзда за допомогою спеціальних ременів і так їде; бувають жертви; популярний у сучасних тінейджерів країн СНД.

Злочинна поведінка — поведінка, яка супроводжується здійсненням злочину; інша назва кримінальна поведінка.

Зовнішня, або гетеро, агресія характеризується відкритим проявом агресії в адресу конкретних осіб (інша назва — пряма агресія).

Індивідуальна терапія — терапевтичний метод, при якому терапевт зустрічається з клієнтом наодинці протягом багатьох сесій, що тривають від 15 хвилин до двох годин.

Ігрова терапія — метод лікування дитячих розладів, що допомагає дітям виразити свої конфлікти і відчуття побічно, в процесі малювання, гри з

іграшками і вигадкою історій.

Інструментальна (конструктивна) агресія — коли дії мають позитивну орієнтацію і направлені на досягнення мети нейтрального характеру, а агресія використовується при цьому лише як засіб досягнення мети.

Інформаційний невроз — захворювання, яке обумовлено надлишком інформації

Істеричний мутизм спостерігається при психічних захворюваннях, у соромливих дітей, при аутизмі та ін.

Істерія - нездатність особи підпорядкувати реальність своїм вимогам, так само як і відмовитися від своїх вимог з урахуванням реальності.

Істероїдні діти часто проявляють бажання привернути увагу до себе з метою вирішення своїх проблем, а також через невротичне суперництво.

Клініко - психологічні втручання в цілях реабілітації направлені на відновлення (збереження) особового і соціального статусу хворого.

Клініко - психологічні втручання в психопрофілактиці, профілактиці психосоматичних захворювань полягає у виявленні контингентів ризику і в розробці відповідних профілактичних заходів, роботі з особами, що мають різноманітні труднощі і проблеми психологічного характеру, кризовими особистісними і травматичними стресовими ситуаціями, з особами, несприятливими особистісними особливостями (низькою самооцінкою, високим рівнем тривоги, ригідністю, підвищеною чутливістю до стресу, низькою фрустраційною толерантністю).

Клінічна бесіда — метод здобуття інформації через усне опитування людини та проведення з нею терапевтичної бесіди під час надання психологічної допомоги.

Когнітивна імпульсивність — симптоми, що відбивають дезорганізованість, поспішне мислення та доцільність нагляду.

Комплекс неповноцінності — за А. Адлером, глибоке все проникаюче почуття власної неповноцінності в порівнянні з іншими людьми.

Компульсивна поведінка — поведінка або дія, що вживається для емоційної розрядки, важко контрольована особистістю.

Маніпулятивна поведінка — спосіб психологічного впливу на особистість або групу, завдяки якому маніпулятор непомітно для об'єкта маніпуляції підштовхує його до здійснення бажаних маніпулятором проявів активності.

Маніпулятор грає на слабостях адресата.

Маніпуляція — така психологічна дія, коли маніпулятор майстерно впроваджує в психіку адресата приховані цілі, бажання, наміри, що не співпадають з тими, які є у самого адресата; маніпуляція націлена на зміну напрямку активності іншої людини.

«**Масова невротична тріада**» — згідно В. Франклу, стан внутрішнього спустошення породжує депресію, наркоманію, агресію.

Методи клініко - психологічних інтервенцій — це психологічні засоби, які обирає психолог.

Методи корекційно-реабілітаційної роботи із соматичними хворими: когнітивна терапія; раціональна терапія; поведінкова терапія; бібліотерапія; сміхотерапія; сугестія; гіпноз та ін.

Місце реабілітації — заклад, де проходить реабілітація.

Молодіжна субкультура – це система норм і цінностей, що відрізняють групу підлітків від більшості спільнот.

Музикотерапія — це психотерапевтичний метод, що використовує музику як лікувальний засіб.

Мутизм — специфічна німота, яку характеризують як демонстровану нездатність до експресивної мови при збереженні мовного апарату.

Наркоманія — сильний, хворобливий потяг до наркотиків.

Неадаптивна поведінка (дезадаптація) — порушення пристосування дитини до навколишнього середовища.

Неблагополучні сім'ї - сім'ї з проблемними батьками, діти в таких сім'ях є небажаними, відчують відсутність любові і тепла.

Неврастенія - невідповідність між рівнем домагань і внутрішніми ресурсами особистості.

Невроз — термін Фрейда для розладів, що характеризуються інтенсивною тривогою, пов'язаною з нездатністю захисних механізмів Его людини справитися з несвідомими конфліктами.

Невроз нав'язливих станів — розщеплювання особистості суперечливими внутрішніми тенденціями.

Невротик потенційний - це той, хто у загостреній формі пережив, в основному в дитячому досвіді, труднощі, обумовлені культурою.

Невротична депресія розвивається в силу різноманітних переживань, прикостей, що нашаровуються на індивідуально-психологічні особливості людини, шкалу її цінностей

Невротичний розлад формується в результаті порушення особо значимих життєвих відношень людини.

Негативізм – опозиційна форма поведінки, направлена зазвичай проти авторитету або керівництва; ця поведінка може наростати від пасивного опору до активної боротьби проти сталих звичаїв і законів та ін.

Негативна когнітивна тріада — негативне відношення до самого себе, до світу, до майбутнього.

Недостатність — наявність відносно важкого, тривалого, але такого, що принципово піддається реабілітації порушення (соматичного, розумового, психічного), — яке суб'єктивно або об'єктивно утрудняє життя і може мати слідством поведінку з відхиленням.

Непряма агресія — дії, направлені обхідним шляхом на іншу особу або ні на кого не направлені.

Неформальні об'єднання молоді — відображають тенденцію до реалізації реакції групування тінейджерами.

Норми моральні і правові — писані і неписані — того, якою повинна бути поведінка людини.

Об'єкт реабілітації — людина, яка потребує на допомогу.

Паттерн поведінки з відхиленням — симптомокомплекс прояву девіантної поведінки.

Перекручена біологічна потреба — наприклад, потреба в алкоголі і наркотиках.

Перекручена пошукова активність — прояв неправильно орієнтованої пошукової активності.

Підліткова злочинність — хуліганство, брутальність й агресивність підлітків як своєрідна форма самозахисту від зазіхань на їх особистість з боку батьків, учителів, співробітників поліції.

Поведінка з відхиленням (девіантна) — поведінка, яка не відповідає нормам більшості людей.

Поведінкова імпульсивність — симптоми, що включають вигуки в класі або дії без урахування наслідків.

Протікання невротичної хвороби включає невротичну реакцію, гострий і затяжний неврози і невротичний розвиток.

Психастеніки характеризуються порушенням поведінки гальмівного круга, що виявляється в боязкості і нерішучості, невмінні постояти за себе, беззахисності спільно

з підвищеною емоційною чутливістю, схильністю «все близько приймати до серця», легко

ображатися, плакати і турбуватися.

Психологічна реабілітація — система медичних, соціальних, психологічних заходів з надання допомоги людині з важким соматичним захворюванням, людям, які перенесли катастрофу та ін.

Психодіагностика — установлення психологічного діагнозу, опис стану об'єкта, в якому у різних відносинах можуть виступати окрема особистість, група чи організація; здійснюється на основі спеціальних методів.

Психокорекція — діяльність психолога з виправлення тих особливостей психічного розвитку, які, за прийнятою системою критеріїв, не відповідають «оптимальній» моделі.

Психологічна інтервенція — це психологічне втручання в особовий простір для стимулювання позитивних змін; мета інтервенції девіантної поведінки особистості полягає в ослабленні або усуненні тих форм її поведінки, які перешкоджають соціальній адаптації.

Психосоматози: гіпертонія, виразка шлунку, інфаркт міокарда, ревматоїдний артрит, нейродерміт

Психосоматичні порушення: псевдоневрологічні порушення, судинні порушення, серцеві порушення, псевдоревматизм, порушення дихання, абдомінальні синдроми, шкіряні прояви та ін.

Реабілітації завдання в соматичній клініці — допомога хворому вилікуватися або навчити жити з хворобою.

Реабілітації мета при різних соматичних захворюваннях — привести хворий організм у здоровий стан; звісно, що основною ознакою здоров'я є рівновага організму з оточуючим середовищем, яке виражається адекватністю реакцій дитини на вплив оточуючого середовища.

Реабілітація — зусилля, направлені на запобігання перетворенню хвороби або недостатності на стійке порушення особових, соціальних і професійних умов життя. Відновлення.

Реабілітація соматичних хворих може здійснюватися у психотерапевтичних кабінетах медико-санітарної частини промислового підприємства, стаціонарів кардіологічного, гастроентерологічного,

пульмонологічного профілю, відділеннях Віл-інфекції, венерологічного стаціонару, а також психотерапевтичних кабінетах багатопрофільних лікарень; також в стаціонарних і напівстаціонарних психотерапевтичних відділеннях, зокрема спеціалізованих стаціонарних відділеннях для лікування неврозів.

Реабілітаційні заходи (послуги) — заходи (медичні, фізичні, психологічні та ін.), які надають об'єкту реабілітації суб'єкти реабілітації.

Реабілітаційна психологія — область формування здатності людини з обмеженими можливостями здоров'я використовувати свої особливості в якості основи особистісної і соціальної самореалізації.

Реабілітаційний ланцюжок включає стаціонарне лікування □ працетерапію в клінічних умовах □ проміжні форми перебування та лікування □ підприємства для осіб з тими або іншими порушеннями.

Реабілітаційний план складається перед початком реабілітаційної роботи з клієнтом.

Реабілітаційних психологів діяльність визначається загальною, педагогічною і клінічною психологією, а також психологією розвитку, праці і соціальною психологією.

Реабілітаційної психології суть є складний елемент цілісного реабілітаційного комплексу, включає реабілітацію медичну, професійну, психосоціальну і психологічну.

Сленг — це розмовний варіант професійної мови; а також жаргонні слова або вирази, характерні для людей певних професій (художників, моряків) або певних прошарків суспільства.

Соматичних хворих типи бувають: «важкі» хворі, недовірливі хворі, депресивні хворі та ін.

Соматичні реакції на хвороби — фізіологічні реакції, що відбуваються в усіх системах організму людини:

Соматопсихологія вивчає особистість, діагностику, лікування, експертизу хворих на різні захворювання, які не відносяться до неврологічних і психічних; зокрема вивчаються хворі з психосоматичними розладами (приклад: бронхіальна астма, ревматоїдний артрит, екзема і ін.) – внутрішні захворювання, що виникли через психічні чинники.

Соціальне патрулювання - мобільна форма надання соціальних послуг відповідними фахівцями поза межами закладів для бездомних осіб і безпритульних дітей.

Соціальний паразитизм - це спосіб існування, що передбачає задоволення потреб однієї особи за рахунок інших, при цьому сама особа здатна задовольнити їх самостійно.

Соціотерапія — соціальна активність об'єкта реабілітації в лікарняному середовищі.

Соціофобія — соціальна тривога.

Суб'єкт реабілітації — одна або кілька осіб, що здійснюють реабілітацію.

Тренінг батьківської компетентності (ТРК) розрахований на батьків гіперактивної дитини.

Тренінг для гіперактивних дітей — корекційно - реабілітаційна робота з гіперактивними дітьми.

Фізична агресія — переважне використання фізичної сили проти іншої особи.

Ятрогенії — виникають в результаті неправильних дій лікаря, який зробив на клієнта ненавмисний вплив, що сприяє прояву несприятливих змін психічного стану, психогенних реакцій, виникненню неврозів.

8.3 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. за заг. ред. Пророк Н. Том 1. Київ, 2018. 208 с.
2. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. за заг. ред. Пророк Н. Том 2. Київ, 2018. 208 с.
3. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. за заг. ред. Пророк Н. Том 3. Київ, 2018. 208 с.
4. Титаренко Т. М. Соціально-психологічні технології відновлення особистості післятравматичних подій. К.: Центр учбової літератури, 2023. 218с.
5. Психодіагностика та психокорекція посттравматичного стресового розладу : навчально-методичний посібник / за ред. М.Є. Чайковського. -К.: Університет «Україна», 2025. 218 с.

Допоміжна:

1. Єгорова О.Б. Проблеми психології важковиховуваних підлітків. Навчальний посібник / Єгорова О.Б., А.Е. Мелоян. Слов'янськ: Вид-во Б.І. Маторіна, 2018. 147 с.
2. Кокун О. М. Психологічна робота з військовослужбовцями – учасниками бойових дій на етапі відновлення. К.: Центр учбової літератури, 2023. 283с.
3. Коропаткін І. М. Соціально-психологічна реабілітація військовослужбовців ЗСУ. К.:Центр учбової літератури, 2021. 224 с.
4. Петков С. В. Реабілітація військовослужбовців в Україні. Загальні проблеми та особливості організації під час воєнного стану. К.: Центр учбової літератури, 2022. 406 с.
5. Теорія і практика психологічної допомоги та реабілітації: підручник / колектив авторів; за заг. ред. В. Осьодла. К. : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2019. 460 с.

Перелік періодичних видань

Найменування фахового періодичного видання	Роки надходження
Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка	2021-2025
Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 12: Психологічні науки	2021-2025
Психологія і суспільство. Тематика: Соціальна, політична, практична психологія	2021-2025

Проблеми сучасної психології. Спільне видання Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка та Інституту психології ім. Г. С. Костюка	2021-2025
Освіта регіону: психологія, педагогіка, соціальна робота. Глухівський національний педагогічний університет імені О. Довженка	2021-2025

8.4. Інформаційні ресурси

1. Відкритий міжнародний університет розвитку людини „Україна” : вебсайт. URL : <https://uu.edu.ua>
2. Відкритий міжнародний університет розвитку людини „Україна” : платформа інтернет-підтримки навчального процесу moodle. URL : <https://vo.uu.edu.ua/>
3. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського. URL : <http://dnpb.gov.ua/ua/>
4. Електронна бібліотека Національної Академії педагогічних наук України. URL : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/suak/corp.exe?&I21DBN=SLIR&P21DBN=SLIR&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=RES0000202
5. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого (парламентська). URL : <http://nlu.org.ua/>
6. Нормативна база освітнього процесу у ЗВО та передвищої освіти. URL : www.rada.gov.ua
7. Хмельницький інститут соціальних технологій Університету „Україна” : вебсайт. URL : <https://hist.km.ua>

8.6. Фахові періодичні видання України з дисципліни

1. Вісник Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука. Серія: Педагогіка та психологія. <https://journals.megu.rovno.ua/index.php/ped-psyh/conditions>
2. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія. <https://psych.vernadskyjournals.in.ua/psychinfo.pdf>
3. Габітус. <http://habitus.od.ua/authors-publication>
4. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. <https://chasopys-ppp.dp.ua/index.php/chasopys/authors>
5. Журнал сучасної психології. <https://journalsofznu.zp.ua/index.php/psych/to-authors>
6. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія. <http://psy-visnyk.uzhnu.uz.ua/index.php/psy/conditions>

7. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 12: Психологічні науки <https://npu.edu.ua/nauka/naukovi-zbirnyku/naukovi-chasopysy#seriia-12-psykholohiia>

8. Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Психологія. <https://journals.maup.com.ua/index.php/psychology/conditions>

9. Проблеми гуманітарних наук. Психологія. <https://journals.dspu.in.ua/index.php/psychology/conditions>

10. Психологічні студії. <http://journals.vnu.volyn.ua/index.php/psychology/for-authors>

11. Психологія та соціальна робота. <https://journals.onu.in.ua/index.php/psy/conditions>

8.7. Універсальні та спеціалізовані інформаційні системи і програмні продукти для опанування дисципліни

Програмне забезпечення	Призначення	Умови використання (вільний доступ в Інтернеті, згідно договору, придбані ліцензії тощо)
Moodle	Система управління навчанням (LMS), організація дистанційного та змішаного навчання, контроль знань	Вільний корпоративний доступ (open source)
Zoom	Онлайн-лекції, семінари, відеоконференції	Безкоштовна версія з обмеженнями / ліцензія
Coursera / EdX	Доступ до масових відкритих онлайн-курсів (МООС)	Вільний доступ (частково платні сертифікати)
Google Scholar	Наукова база для пошуку літератури, статей, досліджень	Вільний доступ
Scopus / Web of Science	Міжнародні наукометричні бази даних для дослідницької роботи	За ліцензією (передплата ЗВО)
Canva / Adobe Express	Створення презентацій, інфографік, візуальних матеріалів	Canva – freemium, Adobe – ліцензія
MS Office / LibreOffice	Текстові документи, таблиці, презентації	MS Office – ліцензія, LibreOffice – вільний доступ
SPSS Statistic	Статистичний аналіз первинних даних	Обмежений вільний доступ з подальшим придбанням ліцензії
Gemini, ChatGPT та ін.	Розрахунок вибірки, обчислення дизайну вибірки	Вільний доступ

9. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Форми занять	Наявне матеріально-технічне забезпечення	Необхідне матеріально-технічне забезпечення
Лекція	кафедральний ноутбук	проектор, приміщення з доступом до Інтернету
Практичне заняття	наочні та роздаткові матеріали, переносна дошка з відривними листами паперу	спеціалізований кабінет № 45
Модульний контроль	Доступ до мережі Інтернет	Платформа Moodle